

Al jaren houdt Jacob Westendorp zich bezig met allerlei aspecten van de geschiedenis van de Valthermond. Ook in dit seizoen wil hij u weer een aantal oude tot zeer oude feiten uit de historie, overleveringen, spook- en volksverhalen doorgeven, die in de Valthervenen of later in de Valthermond en omgeving speelden. De verhalen spelen globaal tussen 1600 en 1900.

Palingtrekken

Het feest dat in 1879 werd gevierd ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van ons dorp Valthermond vond in de directe omgeving van de Kavelingbrug plaats, toentertijd het centrum van het dorp. De vervening was namelijk nog niet verder dan ongeveer de 24^e laan gevorderd. De rest van de Valthermond was nog merendeels woest veenmoeras.

Nabij de Kavelingbrug bevonden zich drie horecagelegenheden, namelijk bij de brug Hotel Oostingh (later bekender als Hotel Smit), aan het Noorderdiep, plaats 2, het etablissement van Burghgraef en aan het Zuiderdiep, eveneens op plaats 2, bevond zich café Pinkster. Het dorpsfeest vond nabij deze drankgelegenheden plaats. Voor de kermis had vervener Hadders, die ook nabij de Kavelingbrug woonde, belangeloos een achter het brughuis gelegen perceel grond ter beschikking gesteld.

Groots gebeuren

Al weken van tevoren zag de bevolking uit naar dit voor de Valthermond grootse gebeuren. De plaatselijke notabelen hadden een gevarieerd feestprogramma opgesteld, met voor elk wat wils, zoals dansavonden, cabaret en een groot schoolfeest voor de jongste kinderen. Als volksspelen had men ringsteken te paard, papegaaischieten en palingtrekken op het programma gezet. Het ringsteken gebeurde op de weg langs het Zuiderdiep voor café Pinkster. Het was vooral een wedstrijd tussen verveners en boeren.

Het papegaaischieten werd bij Burghgraef georganiseerd. De papegaaï was geen levende, maar een houten vogel die bestond uit blokjes die door middel van ringen met elkaar waren verbonden. De vogel was geplaatst op een lange staak van zo'n zes meter hoog. Winnaar van de schietwedstrijd was degene die het laatste blokje van de vogel wegschoot. De gelukkige schutter werd tot schutterskoning gekroond.

Wreed spel

Maar de meeste belangstelling ging uit naar het palingtrekken. Het was een wreed spel. De palingen werden levend aan een spantouw bevestigd en bovendien nog eens flink met groene zeep ingesmeerd. Het laat zich begrijpen dat dit spel in later jaren werd verboden, maar in de negentiende eeuw was het nog wel toegestaan en waren er maar weinigen die het leed van de paling aan het hart ging.

Voor de palingtrekwedstrijd was over het kanaal, het Noorderdiep tussen de school en hotel Oostingh, een kabeltouw gespannen dat was bevestigd aan twee, aan weerszijden van het kanaal geplaatste en goed geschoorde palen. Aan het touw was een flink aantal palingen van verschillend formaat met de kop naar beneden stevig vastgeknoopt. De startplek was op zo'n zestig meter van het touw. Vanaf een daar liggende praam gingen de deelnemers, slechts in onderbroek en hemd gekleed, achter op een houten roeiboot staan. Het was dan de bedoeling dat het bootje snel onder de lijn met de glibberige palingen werd door getrokken, waarbij de

speler moest proberen één of mogelijk meer palingen van de gespannen lijn te trekken. Iets wat uiteraard de meeste deelnemers niet lukte.

Groot vermaak

Door het vastgrijpen van de paling werd het bovenlichaam van de deelnemer sterk afgeremd, terwijl het onderlichaam doorschoot. Veel van de strijdende personen sloegen dan ook achterover en plonsden in het kanaal. Dit natuurlijk tot groot vermaak van de vele toeschouwers langs het kanaal. Doordat de roeiboot werd getrokken en niet geroeid, zoals eigenlijk oorspronkelijk gebruikelijk was, werd de snelheid flink verhoogd en nam de kans op een onvrijwillige duik eveneens sterk toe.

Het voortbewegen van de roeiboot gebeurde door twee maal twee man die aan beide zijden van het kanaal waren opgesteld. Door het voorttrekken met twee touwen konden de mannen het vaarttuigje zo veel mogelijk midden door het kanaal doen gaan.

Elke keer als het bootje van start ging, begon het volk al te joelen en aanmoedigingen te roepen. Bij het te water raken van een deelnemers steeg een oorverdovend gejuich op, waarbij de op het feest aanwezige Duitse blaaspoepen (hoornblazers) uit volle borst op hun hoorns en trompetten bliezen.

Zilveren tabaksdoos

Er waren maar enkele deelnemers bij het palingtrekken die werkelijk een paling van de lijn wisten te bemachtigen. Winnaar van dit spel werd uiteraard de deelnemer die het grootste aantal of het hoogste gewicht aan paling van de lijn had getrokken. En winnaar wilde iedereen zijn, want het feestcomité had als hoofdprijs een zilveren tabaksdoos met inscriptie beschikbaar gesteld. Ook de verliezers werden niet vergeten: ze ontvingen ieder een houten pollepel.

Voor veel van onze dorpsgenoten was het palingtrekken dan ook zeker een van de hoogtepunten van het grote volksfeest.